

Lessuggestie bovenbouw:

Het Symfonie orkest

Lesdoelen:

Kinderen maken kennis met klassieke muziek. Ze weten welke instrumenten er in een symfonieorkest te vinden zijn. De kinderen kunnen de verschillende instrumenten herkennen en benoemen aan uiterlijke- en klankkenmerken. Ook leren de kinderen dat samenspel alleen lukt door goede afspraken met elkaar te maken en deze na te leven. De kinderen ontwikkelen een eigen mening/muzieksmaak.

Lesopbouw:

De les is als 3 lessen van ongeveer 20 minuten te geven. In de eerste les draait het om een kennismaking met Het Nederlands Symfonie Orkest en de chef-dirigent Jan Willem de Vriend. Les 2 is een luisterles waarbij de kinderen hun mening over de muziek kunnen uiten en les 3 is een les waarbij de ervaringen van de kinderen zelf een rol spelen.

Basiskennis¹:

Symfonie komt uit het Grieks en betekent letterlijk "samenklank". Het symfonieorkest zoals we dat nu kennen bestaat vanaf ongeveer 1700, maar is in de eeuwen erna wel van samenstelling en grootte veranderd. Tegenwoordig is er een (min of meer) standaardbezetting voor een symfonieorkest.

Strijkers; eerste en tweede viool, altviool, cello en contrabas;

Houtblazers; hobo, fagot en in grotere orkesten ook klarinet en dwarsfluit;

Koperblazers; hoorn en trompet en in grotere orkesten trombone, tuba en saxofoon;

Slagwerk; pauken en ander slagwerk.

Vaak worden de grotere orkesten nog gecomplementeerd met piano en harp, wat eigenlijk vreemd is, want voordat de strijkers hun intrede in het symfonieorkest deden waren de piano en het klavecimbel de basis van het orkest.

Bekende componisten die stukken hebben geschreven voor een symfonieorkest zijn onder andere W.A. Mozart, L. van Beethoven, F.J. Haydn, J.S. Bach, G.F. Händel en G. Mahler. Voor afbeeldingen van deze componisten staat er een power point op de site.

¹ Bron: wikipedia

Les 1

Bekijk met de kinderen het filmpje "Meester Michael Report Symfonie Orkest" op de site www.meestermichael.nu (duur ongeveer 15 minuten). In dit filmpje wonen 2 kinderen een voorrepetitie van Het Nederlands Symfonie Orkest (voorheen Het Orkest van het Oosten) bij en interviewen zij de dirigent van dat orkest: Jan Willem de Vriend. Vraag de kinderen voordat je het filmpje gaat bekijken op te letten op het orkest. Welke instrumenten zie en hoor je allemaal?

Na het bekijken van de film inventariseer je met de kinderen het instrumentarium van het symfonie orkest. (Zie ook alinea "basiskennis.") Wat hebben de kinderen gezien en gehoord? Op het bord kun je de instrumenten direct rubriceren: strijkinstrumenten, blaasinstrumenten (eventueel koper en hout scheiden), slaginstrumenten, overige instrumenten. Hebben de kinderen ook gezien op welke plek de instrumenten zich bevinden? Het is namelijk belangrijk voor het geluid dat de instrumenten op een bepaalde manier zijn opgesteld. Instrumenten die van nature zachter klinken zitten op een plek waar ze beter te horen zullen zijn (vooraan) en instrumenten die van nature harder klinken komen erachter.

Na het rubriceren kun je met behulp van het volgende plaatje laten zien of de kinderen instrumenten niet hebben gehoord of gezien en of ze de juiste plaats hebben ontdekt.

Les 2

Via de link op www.meestermichael.nu kun je 3 afleveringen bekijken van het NTR programma "Document" waarin de dirigent van Het Nederlands Symfonie Orkest, Jan Willem de Vriend, zijn eigen orkestleden interviewt over hun passie voor hun instrument. De muzikanten hebben duidelijk veel verschillende achtergronden en redenen om te doen wat ze doen. Ze beschrijven hun favoriete muziekstukken en de reden waarom die stukken zoveel voor hen betekenen. Je kunt ervoor kiezen om een hele aflevering te laten zien, maar voor de leerkrachten die iets meer sturing willen heb ik hier een kleine suggestie van bruikbare momenten en geschikte vragen om de kinderen te stellen. Het gaat erom dat de kinderen hun eigen mening geven en onderbouwen. Klassieke muziek hoeft je smaak niet te zijn, maar goede muziek is ook te waarderen als het je smaak niet is!

- Intropilmpje van aflevering 1. (ongeveer 38 seconde)

Vraag van tevoren aan de kinderen of ze aandachtig naar het muziekje willen luisteren. Herkennen ze instrumenten? Vinden ze iets heel lelijk of juist heel mooi van wat ze hebben gehoord? Herkennen ze de moderne stijl? Het klinkt als een drumcomputer en keyboard, het zijn echter akoestische instrumenten waarmee deze muziek is gemaakt.

- De muziek die het thema inleidt. (van vorig punt tot ong.1 min 22)

Herkennen de kinderen de klanken als die van een symfonie orkest? Zien de kinderen wie er op de platen staan?

- Mozart als kind (van 3 min 50 tot 5 min 25)

De kinderen in je klas zullen waarschijnlijk allemaal ouder zijn dan 7 jaar. Kunnen zij zich voorstellen dat ze enkele jaren geleden een complete symfonie zouden hebben geschreven? Dus voor ál die instrumenten een partij? Het kind in het filmpje (Alexander de Bie) is 10 jaar oud. Zien of horen de kinderen zijn talent? Vinden ze de muziek die hij maakt mooi? Waarom wel of niet? De muziek die in de documentaire wordt gebruikt is geschreven door Mozart en was in die tijd (in de film wordt het jaartal 1766 genoemd) populair. Kunnen de kinderen zich er iets bij voorstellen?

- Altvioliste over vroeger (van vorig punt tot 7min 20)

Snappen de kinderen wat mevrouw Sidener vertelt in de documentaire? Er zitten in iedere klas wel kinderen die goed zijn in een sport. Begrijpen de kinderen dat het écht

goed bespelen en beheersen van een instrument net als topsport is? Mevrouw Sidener vertelt dat ze niet mocht gaan paardrijden als ze niet had geoefend op haar viool. Dat is misschien wat extreem, maar het heeft haar wel gebracht waar ze nu is. Ze verdient haar geld met het bespelen van haar instrument. Denken de kinderen dat zij het nog leuk vindt? Zouden zij het over 50 jaar (mevrouw Sidener is geboren in 1953 en is dus bijna 60) nog steeds leuk vinden om hun hobby ieder dag te kunnen beoefenen? Als het antwoord "ja" is weten de kinderen nu dus wat ze ervoor moeten doen...

- Lucas en Arthur Jussen (van vorig punt tot zover je wilt)

Over dit laatste stuk kun je zelf vragen bedenken, maar het is ook gewoon leuk om te kijken. Lucas en Arthur zijn al vanaf ongeveer hun 14de jaar wereldberoemd als pianoduo. Ze maken cd's, spelen op heel veel plaatsen wereldwijd. Als je muzikanten in de klas hebt is het leuk om te vragen wat ze zouden kiezen als ze de volgende keuze hadden: je eigen muziek spelen en onbekend blijven, je moet dan dus gewoon een baan hebben om rond te komen, of muziek maken die je minder mooi vindt, maar er je brood mee verdienen.

Inventariseer na afloop van deze les welke instrumenten de kinderen in de klas bespelen. Er hoeft geen relatie met klassieke muziek te zijn. Probeer deze instrumenten de volgende les in de klas te krijgen. De derde les draait om de opbrengst van dit punt. Als er geen instrumenten in de klas komen voor de volgende les is het aan te raden wel gebruik te maken van de verwerkingsopdracht aan het eind van de les.

Les 3

Deze les is uitvoerbaar als er meerder instrumenten in de klas zijn. Het mooiste is het, als de kinderen deze zelf hebben meegenomen en kunnen bespelen.

Maak van tevoren een opstelling met de instrumenten in de klas. Houd er rekening mee dat de kinderen de instrumenten van dichtbij moeten kunnen bekijken zonder dat de instrumenten beschadigen.

Laat de kinderen die zelf een instrument hebben meegenomen uitleg geven over hun instrument en vraag of ze een stukje willen voorspelen. Kinderen die dat niet willen hoeven niet voor te spelen. Probeer er met de kinderen achter te komen hoe het instrument geluid produceert. Maak daar een inventarisatie van op het bord en probeer duidelijk te krijgen wat de verschillen zijn tussen de instrumenten. Zijn de instrumenten in te delen in de groepen van een symfonie orkest? (strijk- en snaarinstrumenten, koper- en houten blaasinstrumenten, slagwerk)

Geef de kinderen even de gelegenheid de instrumenten te bekijken. Kinderen die het instrument zelf hebben meegenomen mogen deze vasthouden en kunnen vragen beantwoorden die kinderen stellen. Laat de kinderen uiteindelijk kiezen voor een instrument dat ze het meeste aanspreekt. Het is leuk om ze ook echt bij het instrument te laten staan. Probeer er vooral achter te komen waarom de kinderen voor een bepaald instrument kiezen.

Verwerkingsopdracht

Dit kan eventueel ook in een vierde les worden gedaan. De kinderen maken alleen of in tweetallen een werkstukje over wat ze hebben geleerd in de afgelopen lessen. Dit kan een power point zijn, een muurkrant, een maquette, een ontwerp voor een nieuw instrument enz. De kinderen kunnen een keuze maken uit de volgende onderwerpen:

- Een instrument
- Een componist
- Het symfonie orkest
- Vergelijking klassieke muziek met moderne popmuziek
- Enz.

Maak een tentoonstelling van de werkstukjes en laat de kinderen aan elkaar vertellen wat ze hebben gemaakt. Helemaal leuk en goed is het als er een moment kan worden gevonden waarop ouders en leerlingen van andere klassen de tentoonstelling kunnen komen bezichtigen.

Kort nawoord

Als je hebt gewerkt met deze korte lessenserie hoop ik dat je met je kinderen hebt genoten van de lessen. Ik ben zeer benieuwd naar de resultaten van de kinderen en wil je bij deze ook vragen om deze, en je eigen ervaringen, met mij te delen via meestermichael.nu@gmail.com. Als je werkstukjes hebt die ik op de site mag plaatsen of foto's van bepaalde momenten uit je lessen ontvang ik die ook graag. Door rechten mag ik niet alles plaatsen, maar ik zal mijn best doen om er een mooi overzicht van te maken.

Muzikale groetjes,

Meester Michael

